ואהל רובע עצמות וכלים הנוגעים במת: **לא תהא** זו קלה מן השרץ. דכתיב ביה בהדיא דמיידין עליה על ביאת מקדש:

אמר ר"ע דנתי לפני ר' אליעזר כו' אמר לי מה זו (ר') עקיבא אין דנין באן ק"ו ולא פירש לו טעמיה וטעמא דר' אליעזר שאין דנין ק"ו מהלכה (זו): [אלא] כן [אמרו] הלכה. בגמ' מפרש דעצם כשעורה הלכה ואין דנין ק"ו מהלכה: ורבי אליעזר משום ר' יהושע. סתם שהוא רבי יהושע בן חנניה גמיר לה והא משום ר' יהושע בן ממל גמר לה: **דתניא** אמר **ר' אליעזר כשהלכתי לערדסקיא מצאתי ר' יהושע בן פתר ראש.** כך שם אביו שהיה יושב ודן לפני ר"מ כל טומאת מת כו' אמר לו [כלום] אתה בקי בר' יהושע בן ממל אמר [לי] הן כך א"ר יהושע בן ממל כל זה מדברי ר' אליעזר אלמא מרבי יהושע בן ממל גמיר ליה:

ש"מ מ"ל מ"ל דמיתאמרא [בבי תלתא] קדמאי ובתראי אמר מיצעי לא אמר. ה"נ ר' יהושע בן חנניה אמר לר' יהושע בן ממל ור' יהושע בן ממל לר"א ורבי שפירא המשנה הזכיר לר"ע בן חנניה שהוא ראשון ור"א שהיה אחרון ואילו ר"ע בן ממל האמצעי לא חש להזכיר: שקבל מן הזוגות וכו' בזורע שבת או חרדל בב' או ג' מקומות שהוא נותן פאה מכל א' וא'. כך כתוב הגרסא בספרים וליתא להך (גזרה) [גירסא] דמשנה זו שנויה בפ"ג דמס' פאה גבי מחלוקת דר"ע וחכמים המגמר שדהו ושייר קלחים לחים ר"ע או' נותן פאה מכל א' ואחד וחכ"א מא' על הכל ומודים חכמים לר"ע בזורע שבת או חרדל וכו' אבל משנה זו היא שנויה פ"ב דפאה הזורע שדהו (ארבע) [שני] מיני חיטים אם עשאן גורן א' נותן פאה א' ב' גרגות נותן ב' פאות מעשה שזרע ר"ש איש המצפה ובא לפני ר"ג ועלו ללשכת הגזית ושאלו אמר נחום הלבלר כך מקובלני מר' יאשיה שקבל מאביו שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני הזורע שדהו וכו' ואילו יהושע וכלב לא קאמר אלמא אין קפידא אם מדלג מן האמצעים:

מה ימי חלוטו טעון תגלחת. ולפורין כדמפרש בהו קרא: **גמרו.** היינו ימי חלוטו: **ימי הסגרו.** אלו ימים שהוא מוסגר קודם [ז]שמוחלט פעמים י"ד יום וטהר בתוך ימי הסגר שהן עולין לו אותן ימים: **אבל ימי הזב כו'.** שאינם טעונין תגלחת ועוד [ח]לא נטמאו בטומאת מת הרי אלו עולין לו מן המנין: **קפני מיהם לא אם אמרת כו' תאמר בימי חלוטו.** שאין מבטל בהן את הקודמין במאי אילימא בנזירות מועטת והא בעינן גידול שיער אלא בנזירות מרובה וקתני שאין עולין לו מן המנין וקשיא לרב חסדא: [ט]**שמע מינה.** דמהא מיובתא ש"מ. וא"ת לוקמה בנזירות חמשים יום כדלעיל [נה:] הא לא אפשר דהא קתני לה דומיא דימי טומאה דמה להלן פסיקא לן דאין עולין אף כאן אין עולין: **מתני' לא אמה זו קלה מן השרץ.** ומה על טומאת השרץ שאין [ז] המזיר מטמא כלום מיידין עליו משום איתא מקדש על טומאה מן המת שהוא טעון הזאה ג' וז' אינו דין שיהו מיידין עליה משום איתא מקדש ואף ע"פ שאין המזיר מגלח עליה: **גמ' ור' אליעזר מר' יהושע.** סתמא דהיינו ר' יהושע בן חנניה (ט) הא גמר לה והא מר' יהושע בן ממל כו': **לערדסקיא.** שם מקום: **בן פתר ראש.** כך שמו: **אמרתי לו.** לר' (ג) מאיר כלום בקי אתה בר' יהושע בן ממל אמר לי הן ואמר לי משום ר' יהושע כל טומאה כו': **אמרו ש"מ כל שמעתא דמתאמרא בבי תלתא.** דשלישי שמע משני ושני מראשון דהאי מאן דבעי למימר להאי מילתא לא [י]מצטרכא למימר אלא קמאי ובתראי ומציעאי לא כתבן במתני' ר' אליעזר ור' יהושע ולא קאמיב ר' יהושע בן ממל בהדייהו: **אמר נחום הלבלר כך מקובלני מר' מיאשא שקיבל מן הזוגות.** יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן יהושע בן פרחיה ומתאי האדבלי יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח שמעיה ואבטליון הלל ושמאי וזוגות [יא]שקבלו מן הנביאים חגי זכריה ומלאכי ונביאים קיבלו הלכה למשה מסיני: ה"ג [יב] **הזורע את שדהו שני מיני חטין את עשאן גורן אחת נותן פאה אחת** [יג]. דהואיל ובשדה אחת זרען אע"פ שהן שני מינים הואיל ושניהם מין חטין אינו חייב אלא פאה אחת אלא א"כ שם דעתו לחלקן ולעשות מהן שתי גרגות. ואית ספרים דכתיב בהו הזורע שבת וחרדל מיי"ס בלע"ז ותו לא ואתן לא גרסינן לה: **ואילו יהושע וכלב.** דהוו מציעאי לא קחשיב. אלמא דקמאי ובתראי אמרי' ומציעאי לא אמרינן ומן הנביאים ואילך קחשיב כולהו כחדא מפני שהיו מבית שני ואילך: **מתני' רביעית דס שהיא מטמאה כו' אינו דין שהגזיר מגלח על מגעה ועל משאה.** וה"ה דהוה ליה [יד]למימר על אהילות דלרבי עקיבא אית ליה הא סברא אלא משום לגבי [טו] שעורה דקמייתי ליה מיניה מקל וחומר לא מצי אמר מה ימי חלוטו טעון תגלחת אף ימי ספרו ומה ימי חלוטו אין עולין לו מן המנין אף ימי ספרו יכול אף ימי הסגרו כן והדין נותן [א]חלוט מטמא משכב ומושב [ב]וימי הסגרו מטמא משכב ומושב אם למדת לימי חלוטו שאין עולין לו מן המנין אף ימי הסגרו אין עולין לו מן המנין אמרת לא אם אמרת בימי חלוטו [ג]שכן חלוטו טעון תגלחת ומביא קרבן לפיכך אין עולין תאמר בימי הסגרו [ד]שאין טעון תגלחת ואינו מביא קרבן לפיכך יעלו למנין מכאן [ה]אמרו ימי ספרו וימי גמרו אין עולין לו מן המנין אבל ימי הזב והזבה והסגרו של מצורע הרי אלו עולין לו קתני מיהת לא אם אמרת בימי טומאה שכן מבטל בהן את הקודמין תאמר בימי חלוטו במאי אילימא בנזירות מועטת הא בעינן גידול שער אלא לאו בנזירות מרובה וקתני שאין עולין לו מן המנין אלמא לא סלקין ליה [ו]ש"מ: **מתני'** אמר רבי אליעזר משום ר' יהושע [ז]כל טומאה מן המת שנזיר מגלח עליה חייבין עליה על ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה על ביאת מקדש א"ר מאיר לא תהא זו קלה מן השרץ: **גמ'** ורבי אליעזר משום רבי יהושע גמר לה והא משום רבי יהושע בר ממל גמר לה דתניא [ח]אמר רבי אליעזר כשהלכתי לערדסקיא מצאתי את ר' יהושע בן פתר ראש שהיה יושב ודן לפני ר"מ בהלכה כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייבין עליה משום ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה משום ביאת מקדש אמר לו אל תהא זו קלה משרץ אמרתי לו כלום אתה בקי ברבי יהושע בר ממל אמר לי הן כך אמר לי רבי יהושע בר ממל משום רבי יהושע כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייב עליה משום ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה משום ביאת מקדש הוי משום רבי יהושע בר ממל גמיר לה אמרו שמע מינה כל שמעתתא דמתאמרה בבי תלתא קדמאי ובתראי אמרינן מציעאי לא אמרינן אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא [ט]אמר נחום הלבלר כך מקובלני מרבי מיאשא שקיבל מאבא שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני [י]בזורע שבת וחרדל בשנים ושלשה מקומות שנותן פאה מכל אחד ואחד ואילו יהושע וכלב לא קחשיב ש"מ: **מתני'** אר"ע דנתי לפני רבי אליעזר מה אם עצם כשעורה שאינו מטמא אדם באהל הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו רביעית דם שהוא מטמא אדם באהל אינו דין שיהא הנזיר מגלח על מגעה ועל משאה אמר לי מה זה עקיבא אין דנין כאן מק"ו וכשבאתי והרציתי [יא] דברים לפני רבי יהושע אמר לי יפה אמרת אלא כן אמרו הלכה: גמ'

על אהילות לא אמר נמי גבי רביעית דס: **אין דנין כאן מק"ו.** ובגמ' מפרש (מאי קאמר: **אין דנין כאן ק"ו.**) לפי שאין דנין קל וחומר מהלכה: גמ'

עין משפט נר מצוה

סו א ב מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הלכה יא סמג עשין רלה:

סז ג ד מיי' שם הלכה י:

סח ה ו מיי' פ"ז מהל' מזיכות הלכה ט:

סט ז מיי' פ"ג מהל' איסורי מקדש הלכה יג סמג לאוין סד:

ע ח מיי' פ"ג מהלכות מחנות עניים הלכה יא:

פי' הרא"ש

אילימא בנזיר מועטת שאין לו למנות רק ל' יום מתחלת צרעתו עד סוף נזירותו **הא בעי' גידול שער.** ואמאי אצטרך ליה למילף בק"ו דאין עולי' לו אלא לאו בנזיר מרובה שיש לו יותר מלי' יום משהתחילה [ו] צרעתו עד סוף ימי נזרו וקתני שאין עולין: **וה"א מר' יהושע** סתם שהוא ר' יהושע בן חנניה גמיר לה: **מצאתי את רבי יהושע בן פתר הראש** כך שם אביו אמר ליה הן אמר' לו כך אמר ר' יהושע בן ממל: **ש"מ כל מלתא דמתאמרא בבי תלתא קדמאי ובתראי אמרינן מציעאי לא אמרינן.** שהרי רבי יהושע בן חנניה אמרה לר' יהושע בן ממל ור"י בן ממל לר"א ורבי כשסדר המשנה הזכיר לר"ע בן חנניה שהוא ראשון ור"א שהיה אחרון ואילו ר"ע בן ממל האמצעי לא חש להזכיר: שקבל מן הזוגות וכו' בזורע שבת או חרדל בב' או ג' מקומות שהוא נותן **פאה מכל א' וא'.** כך כתוב הגרסא בספרים וליתא להך (גזרה) [גירסא] דמשנה זו שנויה בפ"ג דמס' פאה גבי מחלוקת דר"ע וחכמים המגמר שדהו ושייר קלחים לחים ר"ע או' נותן פאה מכל א' ואחד וחכ"א מא' על הכל ומודים חכמים לר"ע בזורע שבת או חרדל וכו' אבל משנה זו היא שנויה פ"ב דפאה הזורע שדהו (ארבע) [שני] מיני חיטים אם עשאן גורן א' נותן פאה א' ב' גרגות נותן ב' פאות מעשה שזרע ר"ש איש המצפה ובא לפני ר"ג ועלו ללשכת הגזית ושאלו אמר נחום הלבלר כך מקובלני מר' יאשיה שקבל מאביו שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאים הלכה למשה מסיני הזורע שדהו וכו' ואילו יהושע וכלב לא קאמר אלמא אין קפידא אם מדלג מן האמצעים:

נומחה הריב"ן

[א] קודס שהוחלט פעמים שבעה ימים פעמים י"ד יום ומטהר מתוך הסגר כו' אותן ימים קודס שנחלט כדמפרש קלחי הס"ד: [ב] ועוד שלא: [ג] (ש"מ כו' ש"מ) ליתא בכ"י: [ד] שאין טעון תגלח ג' וז' מיידין: [ה] קא: [ו] אלטריך ליה למימר: [ז] קבלו: [ח] בפ"ג דפאה: [ט] ב' גרגות עתן ב' פאות: [י] דה"ל למימרא על אהילה דלר"ע כו' מצי אמר על אהילו ולפיכך אמר נמי גבי רביעית דס מגע ומשא הס"ד:

הגהות הב"ח

(א) במשנה וכלימי הדברים: (ב) רש"י ד"ה וכרבי אליעזר וכו' ר"י בן תמגיל הוא דגמר לה: (ג) ד"ה אמרתי לו לר' יהושע בן פתר ראש כלום בקי: (ד) ד"ה רביעית וכו' לגבי עצם כשעורה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) תוס' ד"ה שקיבל כו' פי' שחמתית ולבנה. תיבות שחמתית ולבנה נמחקו. וע"ב שחרוית ולבנה עשאו: ב) בא"ד ושאלו לנחום הלבלר ואמר כל"ל:

הגהות התוספות

1. ל"ל דר"ע וחכמים.

לעזי רש"י

אני"ס [אניי"ד]. שבת (צמח רחני).

מוסף רש"י

בזורע שבת וחרדל. לחמי נקט הכי שאין דרכן לעשות מהן עירובה אלא זורען נתבלין בעלמא בשנים ושלשה מקומות. שבת, מנ"ע (נדה נא.).

(ו) [תוספתא פ"ה ע"ש תוס' אהלות ס"ד ע"ש שם ומס אחת כ' אלעזר], (ז) פאה פ"ב מ"ו, (ח) פאה פ"ג מ"ו [נדה נא.].

(ט) קודס שהוחלט פעמים שבעה ימים פעמים י"ד יום ומטהר מתוך הסגר כו' אותן ימים קודס שנחלט כדמפרש קלחי הס"ד: (י) אלעזר, (יא) פאה פ"ב מ"ו, (יב) פאה פ"ג מ"ב [נדה נא.].

(ו) אולי ל"ל משיכלה ימי צרעתו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

גמ' איבעיא להו [ה]**מי דקאמרי במתני' ר' אליעזר ור' יהושע**
דאין דנין (א) ק"ו היכי קאמרי מי אמרינן עצם כשעורה
הלכה למשה מסיני דנזיר מגלח עליו ורביעית דם קל וחומר
מעצם כשעורה דנזיר מגלח עליו ואין דנין קל וחומר מהלכה מי
לאו במידי דתרוייהו גמירי לה מקרא
או דילמא הכי קאמר רביעית דם
הלכה למשה מסיני דמטמא את האדם
באהל ועצם כשעורה קל וחומר כלומר
ומעצם כשעורה קא גמרינן קל וחומר
דברביעית דם יהא נזיר מגלח
וקאמר ליה אין דנין ק"ו מהלכה אתין
למידין קל וחומר ממידי דלא גמירי
לה אלא מהלכה מי לאו דאתיא ליה
מן המקרא: **פ"ש עצם כשעורה**
[הלכה]. שהנזיר מגלח עליו ורביעית
דם קל וחומר ואין דנין קל וחומר
מהלכה:

הדרן עלך כהן גדול

שני נזירים. שקיבלו עליהם
נזירות ביחד: **שאמר להן**
אחד ראיתי אם אחד מכם שנטמא.
ה"ז נאמן [ב]להחזיקו בחזקת טומאה
כל זמן שאין מכחישין אותו דהא
או הודע אליו חטאתו כתיב (ויקרא ד)
(או הודע אליו) מכל מקום: **ואיני**
יודע איזה מכם. משלימין לנזירותן
ומגלחין ומביאין קרבן טומאה וקרבן
טהרה בשותפות: **ואומר.** אחד מהן:
אם אני הוא הוא כו'. ועדיין אינן מותרין
לשתות ביין לפי שיכול לומר על כל
אחד [ג] שמא טמא היה ותגלחתו
שגילח עכשיו היא מגלחת טומאה
אלא חוזרין וספורין עוד שלשים יום [ד]
ומביאין קרבן טהרה בלבד מן
השותפות: **ואומר.** אחד מהם אם
אני הוא הטמא קרבן טומאה [ה] היה
שלי וקרבן טהרה שלך וחד של עכשיו
קרבן טהרה הוא כו' ומעכשיו מותרין
לשתות ביין: **גמ' אבל הכא.** כיון דהוו תלתא שנים נזירים והאי
דקאי גבייהו אע"ג דקיימי בהדי הוא לית ליה [ו]ספק טומאה בהדי"ל
לספיקו טהור: **אמר רבה בר רב הונא.** כגון דקאים א] האחד בלבד
ואומר לאיתי טומאה שנזרקה לביניכם מבפנים דלא הוו להו אלא
תרי [ז](ב) כבועל ונבעלת: **דיקא נמי.** דלא קאי בהדייהו דקאמר
ואיני יודע דאילו הוה קאי בהדייהו אי אפשר דלא [ח]הוה ידע:
וקא
הוא כלומר ויציאו שניהם קרבן טהרה והא ספק טומאה בדשות הרבים דבר שאפשר להיות והכא בודאי אחד טמא ויש לומר דספק טומאה בדשות הרבים לאו אלא כל חד וחד מוקמינן אחזקתיה וילפינן ליה מקרא פרק קמא דחולין (דף י:) להעמיד כל דבר אחזקתיה אף על גב דודאי אחד טמא כיון דלא ידעינן ליה ואף על גב דבפרק קמא דחולין (ג"ז סב) למאי דקא סלקא דעתיה קאמר התם הילכתא גמירי לה ומשמע התם דספק טומאה בדשות הרבים לאו משום חזקה אלא נגמר מטומאה במסקנא לא קאי הכי ובמקום אחר [בכרים מסכת נדה]ט) מפורש באורך:
דקתני
סופרים עוד שלשים יום: **באומר ראיתי שנזרקה טומאה ביניכם.**
והוא עומד מרחוק דהוי ספק טומאה בדשות היחיד ואם תאמר
אם כן יביא כל אחד קרבן טומאה ודאי דכל ספק טומאה
בדשות היחיד שורפין עליה [תרומה] ויש לומר דלא גמירי
מסוטה אלא דבר שאפשר להיות בסוטה דאפשר שנטמאת אבל
הכא לא אפשר לטמאות שניהם דודאי אחד טהור ואם תאמר
אם כן מאי פריך מעיקרא והא ספק טומאה בדשות הרבים
דבר שאפשר להיות והכא בודאי אחד טמא ויש לומר דספק טומאה בדשות הרבים לאו אלא כל חד וחד
מוקמינן אחזקתיה וילפינן ליה מקרא פרק קמא דחולין (דף י:) להעמיד כל דבר אחזקתיה אף על גב דודאי אחד טמא כיון דלא
ידעינן ליה ואף על גב דבפרק קמא דחולין (ג"ז סב) למאי דקא סלקא דעתיה קאמר התם הילכתא גמירי לה ומשמע התם דספק
טומאה בדשות הרבים לאו משום חזקה אלא נגמר מטומאה במסקנא לא קאי הכי ובמקום אחר [בכרים מסכת נדה]ט) מפורש באורך:
דקתני

עצם כשעורה הלכה. דנזיר מגלח עליו דמקרא לא אתי כדכתיב
על כל נפשות מת[1] לא יבא מידי דמיטמא בביאה ורביעית
דם בעי לאגמורי מיניה מק"ו: או דילמא רביעית דם הלכה. מה
שהוא מטמא ב] באהל דלית להו נפשות[2] מת ברביעית דם דאדרבה
משמע דם חלי לוג שהוא שיעור שתי
נפשות והלכה למשה מסיני הוא
דמטמא באהל ברביעית: ועצם כשעורה
קל וחומר. כלומר מעצם כשעורה בעי
ללמוד שיגלח על אהל רביעית דם:
ואין דנין קל וחומר מהלכה. פי'
מכח חומר שהוא הלכה למשה מסיני
לא נעשה קל וחומר מ"ש רביעית דם
קל וחומר ועצם כשעורה הלכה:

הדרן עלך כהן גדול

שני נזירים שאמר להם אחד
וכו'. צריך לומר שהן שותקין
שאם היו מכחישין אותו לא היה נאמן
כדאמרי' בקידושין בפ' האומר (ד' סה:)
עד אחד בהכחשה מי מהימן:
מגלחין ומביאין קרבן טומאה
וקרבן טהרה ואומר
כו'. לאו דוקא נקט ואומר אלא
זה יקרב לשם מי שהוא וזה יקרב
לשם מי שהוא: **אם אני הוא**
הטמא קרבן טומאה. שנעשה כבר
שלי וקרבן טהרה שנעשה כבר שלך
(וזה קרבן טהרתי):
וספורין שלשים יום ומביאין
קרבן. בשותפות: קרבן
טומאה. חטאת העוף ועולת העוף
אבל אשם לא מייתי על הספק
ג]וקרבן טומאה בספק. עולת העוף
תהא נדבה וחטאת ספק ולא
תאכל ואשם אינו מביא אינו
מעכבו כדבנן דפרק ג' (לעיל דף יח:)
ומכמים אומרים הביא חטאתו ולא
הביא אשמו מונה ועדיין אסורין
לשתות ביין וליטמאות למתים ולכך

עצם כשעורה הלכה. דנזיר מגלח עליו דמקרא לא אתי כדכתיב
על כל נפשות מת[1] לא יבא מידי דמיטמא בביאה ורביעית
דם בעי לאגמורי מיניה מק"ו: או דילמא רביעית דם הלכה. מה
שהוא מטמא ב] באהל דלית להו נפשות[2] מת ברביעית דם דאדרבה
משמע דם חלי לוג שהוא שיעור שתי
נפשות והלכה למשה מסיני הוא
דמטמא באהל ברביעית: ועצם כשעורה
קל וחומר. כלומר מעצם כשעורה בעי
ללמוד שיגלח על אהל רביעית דם:
ואין דנין קל וחומר מהלכה. פי'
מכח חומר שהוא הלכה למשה מסיני הוא
לא נעשה קל וחומר מ"ש רביעית דם
קל וחומר ועצם כשעורה הלכה:

הדרן עלך כהן גדול

שני נזירים שאמר להם אחד
וכו'. צריך לומר שהן שותקין
שאם היו מכחישין אותו לא היה נאמן
כדאמרי' בקידושין בפ' האומר (ד' סה:)
עד אחד בהכחשה מי מהימן:
מגלחין ומביאין קרבן טומאה
וקרבן טהרה ואומר
כו'. לאו דוקא נקט ואומר אלא
זה יקרב לשם מי שהוא וזה יקרב
לשם מי שהוא: **אם אני הוא**
הטמא קרבן טומאה. שנעשה כבר
שלי וקרבן טהרה שנעשה כבר שלך
(וזה קרבן טהרתי):
וספורין שלשים יום ומביאין
קרבן. בשותפות: קרבן
טומאה. חטאת העוף ועולת העוף
אבל אשם לא מייתי על הספק
ג]וקרבן טומאה בספק. עולת העוף
תהא נדבה וחטאת ספק ולא
תאכל ואשם אינו מביא אינו
מעכבו כדבנן דפרק ג' (לעיל דף יח:)
ומכמים אומרים הביא חטאתו ולא
הביא אשמו מונה ועדיין אסורין
לשתות ביין וליטמאות למתים ולכך

גמ' איבעיא להו עצם כשעורה הלכה ורביעית דם קל וחומר ואין דנין קל וחומר מהלכה או דלמא רביעית דם הלכה ועצם כשעורה קל וחומר ואין דנין קל וחומר מהלכה ת"ש [ה]**עצם כשעורה הלכה ורביעית דם קל וחומר ואין דנין קל וחומר מהלכה:**

הדרן עלך כהן גדול

שני [א]**נזירים שאמר להן אחד ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע איזה מכם מגלחין ומביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה ואומר אם אני הוא טמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך ואם אני הוא הטהור קרבן טומאה שלך וסופרין שלשים יום ומביאין קרבן טהרה ואומר אם אני הוא הטמא קרבן טומאה שלי וקרבן טהרה שלך וזה קרבן טהרתי ואם אני הוא הטהור קרבן טהרה שלי וקרבן טומאה שלך וזה קרבן טהרתך: גמ' קתני שני נזירים שאמר להם ראיתי אחד מכם שנטמא ואיני יודע איזה מכם ואמאי כל ספק טומאה ברשות היחיד מהיכא ילפינן לה** [ב]**מסוטה מה סוטה בועל ונבעלת אף כל ספק טומאה ברה"י כגון דאיכא בי תרי אבל הכא שני נזירים והאי דקאי גביהון הא תלתא הוה ליה ספק טומאה ברשות הרבים** [ג]**וכל ספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור אמר רבה בר רב הונא** [ד]**באומר ראיתי טומאה שנזרקה ביניכם אמר רב אשי דיקא נמי**
דקתני

א א מיי' פ"ט מהלכות מחוסרי הלכה יד:
ב ב ג מיי' שם הל' טז ופי"ד מהלכות אבות הטומאה הל' ו ופט"ו שם הלכה מ ופט"ז שם הלכה ו:
ג ד מיי' פ"ט מהלכות מחוסרי הלכה טז:

הגהות התוספות

1. ל"ל על נפש מת. 2. ל"ל על כל נפשות.

פי' הרא"ש

איבעיא להו עצם כשעורה הלכה. דנזיר מגלח עליו דמקרא לא אתי דכתיב על כל נפשות מת לא יבוא דמשמע דלא הוזהר אלא על דבר שמטמא באהל ורביעית הדם בעי לאגמורי מניה בק"ו וקא"ל ר"א אין כאן ק"ו משום דאין דנין ק"ו מדבר (שאינו) [שהוא] הלכה: **או דלמא רביעית דם הלכה** מה שהוא מטמא באהל דכתיב על כל נפשות מת דמשמע שיעור ב' נפשות דהיינו ב' רביעים: **ועצם כשעורה** ק"ו **ואתה בא** ללמוד **רביעית דם מעצם** כשעורה מתוך חומרא שיש ברביעית דם שמטמא באהל משא"כ בעצם כשעורה וקא"ל אין דנין ק"ו מהלכה. פי' מתוך חומר אהל שיש ברביעית דם שבא מהלכה:

סליק פירקא

פ"ח ב' נזירים שאמר להם אחד וכו'. ומיירי שהם שותקים שאם היו מכחישים אותו לא היה נאמן כדאיתא בקדושין כל האומר דעד א' בהכחשה לא מהימן: **מגלחים ומביאים וכו'.** לאחר שיכלו ל' יום שלהם: **אם אני הוא הטמא** קרבן **טומאה**ט) שנעשה כבר הוא שלי וקרבן טהרה [שנעשה מכבר] הוא שלך: **וסופרים** ג) **שלשים יום** מיום שנודר הב': **וקרבן טומאה בספק** היינו חטאת העוף הבאה על הספק ואינה נאכלת. מביא חטאת העוף לספק טומאה נזיר ואשם לא מייתי כרבנן דאמרי לעיל הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה. נמצא זה מביא קרבנותיו לחצאי' אם נזיר טהור הוא דעולה ראשונה היתה חובה ועתה הוא מקריב חטאת ושלמים והודו חכמים לדברי בן

גמ' אי אמרת שהמטמא מגלח על מנעה ומשקה הלכה למשה מסיני ואין כתוב בתורה, ורביעית דם אתה בא ללמוד ממנה בק"ו ואין דנין ק"ו מהלכה אלא מדבר הכתוב בתורה (פסחים פא:). הדרן עלך כהן גדול

זומא ולא חשו על מה שהקריב קרבנותיו לחצאין: **באומר ראיתי שנזרק טומאה ביניכם.** שהיה מרוחק מהם ד' אמות דהשתא לא הוי אלא תרי דהו"ל ספק טומאה ברשות היחיד:

ט) דיבור זה סומך על פיפא דסופרים ל' יום שניים ומביאין קרבן טהרה וכו'. ב) דבור זה שייך למתני' דלקמן (דף נט ע"ב) במת אחד מהן וכו' דהתם מביאין קרבן טומאה מספק וע"ז סומך והולך דברי רבינו ועי' בגליון הש"ס.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דקתני ואיני יודע. דמשמע [ד] שלא נודע לו מעולם משום דלא הוה בהסי[1] מדלא קתני שכחתי: **והא** קא עביד הקפה. א)[בראש] השחתת הקפה[2]: **[באשה].** בראש האשה שאינה אסורה בהקפה דדרשינן בסמוך כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה:

והא קא עביד השחתת זקן. דנפיק מגלחת מגורע מגלח זקנו בתער וקעבר בהשחתת זקן ובהקפת ראש מספק:

המקיף את הקטן חייב. דכי כתיב רחמנא לא תקיפו פאת אף אפאות דקטן אזהר:

ודידך מאן מגלח להון. שראה בנים קטנים מגולחים ראשיהם עם פאותיהם: א"ל חובה. אשתו היתה וכן הוא לטעמייה דאמר בסמוך הנשים מותרות להקיף דכיון דאינן באיסור דניקף ליתנהו נמי באיסור דמקיף: **חובה** תקברינהו **לבניה.** דאיסורא קא עבדא: כולהו שני כו'. כשגגה שיולאת מלפני השליח:

מכדי תרוייהו סבירא להו הקפת כל הראש שמה הקפה. רב הוא דאמר חובה מגלחה מגלחה להו אבל איש אחר אינו בהקפה ורבנן אמרי אינו מגלחה אלא בהקפה אחר אינו בהקפה אלא בהשחתה אינו בהקפה: **ורב אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע.** פשטיה [דקרא] ודאי לניקף אזהר רחמנא דהא פאת ראשכם כתיב דהיינו הניקף ומיהו מדקאמר לא תקיפו ולא כתיב לא תוקפו הוסב הלאו גם על המקיף כדי להקיש מקיף לניקף כלומר כל היכא דניקף בר חיובא הוא כל[3] מקיף נמי בר חיובא הוא וההוא קטן הוא לא בר עונשין הוא ולא מחייב ומפילו אם: מיחייב מקיף ליה נמי לא מיחייב ואפי' אם שרי לאקופי לקטן ואין יכול לתמוה מגא ליה להש"ס דרב אדא בר אהבה סבר מותר לגדול להקיף את הקטן דמשמע ליה מדקאמר ליה לרב הונא ודידך מאן מקיף להו דמשמע לדידי אפי' גדול מקיף לקטן אבל לדידך מאן מקיף להון והאי דלטייה היינו לפי סברתו דרב הונא דאסר לגדול להקיף לקטן ואמר ליה כיון דאסרת לגדול להקיף לקטן גם האשה אסורה להקיף לקטן דלא ס"ל כרב אדא לדרוש כל שאינו בהשחתה ישנו בהקפה לפטור לפטור אשה המקפת אחרים ואע"ג דבקידושין בפ' קמא (דף לה:) דרשינן הכי כל שאינו בהשחתה ישנו בהקפה כו' לפטור נשים הניקפות בהיתר דאשה מודה רב אדא משום דפשטיה דקרא איירי בניקף אבל מה שדומה רב הונא נמי לא תקיפו אמקיף מלישנא דלא תקיפו ומקישו להשחתת זקן לפטור האשה המקפת אפי' לגדול בהא ודאי פליג רב אדא דלית ליה דלא יהא אשה בהשחתה אלא במאי דאיירי פשטיה דקרא כגון בניקף והשתא פליגי בתרתי רב הונא סבר דאשה שריא להקיף בין גדול בין קטן הואיל ואינה בהשחתה אינה בהקפה בין להיות בהקפה דאיירי ביה פשטיה דקרא בין להקיף אחרים ורב אדא סבר דודאי אשה פטורה מלהיות ניקפת מהקישא דהשחתה דאיירי ביה פשטיה דקרא אבל מלישנא דלא תקיפו דדרשינן מיניה לחייב גם המקיף גם האשה חייבת בההוא ולא נפטרה מהקישא דהשחתה כיון דלא איירי ביה פשטיה דקרא ועוכדא בלאו אם הקיפה לגדול ופליגי נמי בקטן דרב הונא סבר גדול המקיף את הקטן חייב ולא מסתברא ליה לרב הונא למידרש דמשום דאפקיה קרא בהך לישנא דלא תקיפו דמשמע אמקיף ואניקף למימר דהיכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור דהיינו למיגמר מגברא על גברא לא משמע ליה ורב [אדא] סבר דלהכי אפקיה קרא בהך לישנא למימר היכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור הילכך גדול המקיף לקטן פטור ונראה דקיי"ל כרב הונא דאשה אסיר להקיף קטן וה"ה לגדול דסוגיא דהש"ס כוותיה בפרק קמא דנבא מציעא (דף י:) דקאמר [ה] מאי ביניהו אים דאמר לאשה אקיפי לי קטן וקאמר דהשליח דהיינו האשה לאו בת חיובא היא אלמא דאשה מותרת להקיף לקטן כרב הונא ומדנקט נמי[5] אשה ולא אים משמע נמי דאים המקיף לקטן חייב והיינו נמי כרב הונא והוה מצי למימר התם שהאים אמר לאשה אקיפי לי גדול כיון דסוגיא אזלא כרב הונא אלא הגדול לא יאבה שמוע לה שתקיפנו כי הוא יתחייב אבל קטן לאו בר מחאה הוא ולאו בר עונשין הוא וא"ת ולרב אדא דמקיש מקיף לניקף וה"ה[6] דנקיש ניקף למקיף וימה כל היכא דמקיף לאו בר חיובא ניקף נמי פטור ויהיה מותר להיות מן העובד כוכבים וי"ל לרב אדא מקיף לניקף מקשינן דשיקר חיובא דקרא אניקף כתיב לא תקיפו פאת[7] דהיינו פאת דניקף למימר היכא דניקף בר חיובא גם המקיף חייב ולי הניקף לאו בר חיובא הוא המקיף פטור אבל כשהניקף בר חיובא אף אם אין המקיף בר חיובא אסור דקרא אתי לאקושי מקיף דמשתמע מלישנא דלא תקיפו דמשמע מגופיה דפשטיה דקרא אבל אין סברא להקיש גופיה דקרא דהיינו הניקף למקיף דלא משתמע אלא מלישנא בעלמא לא תקיפו ולא מגופיה דקרא ותדע דאם לא כן מנורע אמאי דחי לאו דהקפה והא אפשר לקיים שתיהם שיקיפהו קטן ואשה ועובד כוכבים אלא שמע מינה כדפרישית וא"ת ולרב הונא דלא מקיש מקיף לניקף ואע"ג דניקף לאו בר חיובא הוא מיחייב מקיף אם כן המקיף את העובד כוכבים לחייב כמו המקיף לקטן ודוחק לחלק משום דקטן אתי לכלל חיוב דהשתא מיהא לאו בר חיובא הוא וטעמא דרב הונא לא תלי בהכי אלא משום דלא מקיש מקיף לניקף ונראה להר"ף דיש לומר הואיל וכתיב פאת ראשכם אשראל אי קרא ולא תעובד כוכבים וע"ע בתעתך השתא דמן הדין לא אילטריך קרא למדחי לא תעשה דהקפה דאף לאו אשה בכל קיש לן [ב] דהקפת כל הראש שמה הקפה: אמר

[ד] **וקא עבדי** [ו] **על לאו דהקפה.** דתגלחת אינו לצורך ויש בה משום לא תקיפו[1]: **אמר שמואל באשה וקטן.** כגון שהיו שני מזיריס הללו שני נשים או שני קטנים דלא מיחייבי אהקפה: **אמאי.** מגלח ארבע תגלחות והא קא עבר בתרתי תגלחות קמייתא משום לאו [ז]דלא תשחית את פאת (ח) זקן[1] שכן מגלח [כל] שערו ואחידך מיניהו קעבר משום הקפה: **והא קא עביד השחתה גרסי': א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא לדידך.** דאמרת דהמקיף את הקטן חייב [ג]קטנים דאינהו מגולחין כל הראש כדאורחייהו דאינשי דקמגלחי להו דאינשי אסיפא [3]נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר ששים יום ומגלח ד' תגלחות [ט] והא קעביד הקפה אמר שמואל [2]באשה וקטן אמר רב הונא [7]המקיף את הקטן הרי הוא חייב א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא [ט] ודידך מאן מגלח להון אמר ליה חובה [3]תקברינון חובה לבניה כולהו שני דרב אדא בר אהבה לא אקיים ליה זרעא לרב הונא מכדי תרוייהו סבירא [ט] הקפת כל הראש שמה הקפה במאי קמיפלגי רב הונא סבר [1]לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית [את] פאת זקנך [7]הכל שיש לו השחתה [1]ולית ליה הקפה והני נשי הואיל [1]וליתנהו בהשחתה [1]ליתנהו נמי בהקפה ורב אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואיתקש מקיף לניקף כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב והאי קטן הואיל והוא גופיה לאו בר עונשין הוא דמיחייב מקיף נמי לא מיחייב לימא הקפת כל הראש תנאי היא [ט]דתנו רבנן [2]ראשו מה תלמוד לומר לפי שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם יכול

דקתני ואיני יודע. מגלחין ומביאין: ואמאי דילמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה אמר שמואל [א]באשה וקטן ולוקמא בגדול [ו]והקפת כל הראש לא שמה הקפה מדלא מוקים לה הכי שמע מינה קסבר שמואל [2]הקפת כל הראש שמה הקפה מר זוטרא מתני לה להא שמעתא דשמואל אסיפא [3]נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר ששים יום ומגלח ד' תגלחות [ח] והא קעביד הקפה אמר שמואל [2]באשה וקטן אמר רב הונא [7]המקיף את הקטן הרי הוא חייב א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא [ט] ודידך מאן מגלח להון אמר ליה חובה [3]תקברינון חובה לבניה כולהו שני דרב אדא בר אהבה לא אקיים ליה זרעא לרב הונא מכדי תרוייהו סבירא [ט] הקפת כל הראש שמה הקפה במאי קמיפלגי רב הונא סבר [1]לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית [את] פאת זקנך [7]הכל שיש לו השחתה [1]ולית ליה הקפה והני נשי הואיל [1]וליתנהו בהשחתה [1]ליתנהו נמי בהקפה ורב אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואיתקש מקיף לניקף כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב והאי קטן הואיל והוא גופיה לאו בר עונשין הוא דמיחייב מקיף נמי לא מיחייב לימא הקפת כל הראש תנאי היא [ט]דתנו רבנן [2]ראשו מה תלמוד לומר לפי שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם יכול

[ד] א מיי' פ"ט מהלכות מזרחות הלכה טו:
ה ב מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה ז סמג לאוין לא טוש"ע י"ד סימן קפט סעיף ב:
ו ג מיי' פי"א מהלכות מזרחות הלכה ט:
ז ד מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה ז סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפט סעיף ה [וכיכ אלפס מכות פ"ג ד' רפס. ע"ש]:
ח ה מיי' שם הלכה ב ה טוש"ע שם סעיף ז:
[ו מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף יז]:
[ז מיי' שם הל' ג ה טוש"ע שם סעיף ו]:

מוסף רש"י

ראשו מה תלמוד לומר. במלגוע כתיב יגלח את כל שערו, הרי ראשו בכלל, למה לי דכתיב ראשו (ובמות ה.).

פי' הרא"ש

דיקא נמי דקתני ואיני יודע דמשמע שלא ידע מעולם מדלא קתני ושכחתי איזה מכם טמא אלמא שמרחוק היה (נטמא): **באשה שאינה באיסור הקפת ראש.** כדאמר בסמוך כל שאינו בהשחתה אינו בהקפה וקטן שהוא מופלא סמוך לאיש: **המקיף את הקטן חייב כתיב רחמנא לא תקיפו פאת** ואף פאת קטן בכלל: **ודידך מאן** מגלח להו. שהיו רגילין שלא לשייר פאות כשהיו מגלחים ראש הקטנים: **א"ל חובה.** כך שם אשת רב הונא וס"ל דוקא איש המקיף את הקטן חייב ולא אשה כדמפרש טעמא בסמוך: **חובה תקברינהו לבנה.** וכי היא רוצה שתקבור את בניה שאינה יראת הענוש על שהיא מקפת אותם: **הוי כשגגה שיוצאת מלפני השליט** וקברה בניה אע"פ שלא קלל אותה: **מכדי תרוייהו סברי הקפת כל הראש שמה הקפה.** רב הונא דאמר חובה מגלח להו אבל איש לא. וכן רב אדא דאמר תקברינהו לבנה: **במאי קמיפלגי** דרב אדא סבר דאיש המקיף קטן פטור מדקאמר ודידך מאן מגלח להו מכלל דלדידיה אפי' איש יכול להקיף את הקטן באיזה סברא נחלקו: **הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה.** פי' באיסור הקפה כלל ואף להקיף הקטן מותרות. וכן אם הקיפה את הגדול פטורה: **ורב אדא סבר.** נהי דליתנהו בהקפת ראשן בהקפת ראש אחר איתנהו: **אחד המקיף ואחד הניקף במשמע** דלא תקיפו: והאי קטן וכו' והאי דקאמר רב אדא חובה תקברינהו לבנה לדבריו דרב הונא קאמר לדידך דלית לך דכי ניקף פטור מקיף נמי פטור דקאמ' המקיף את הקטן חייב. גם חובה יש לירא מענוש דאין חילוק בין איש מקיף קטן לאשה מקפת: **דתניא ראשו מה ת"ל.** גבי מצורע כתיב וגילח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח. והשתא דריש לראשו דמיותר דבכלל כל שערו הוא ולקמן דריש זקנו. וגבות עיניו דריש ט) פי' היה מביא לכלל ופרט וכלל לרבות כל כנוס שער ונראה:

ט) ל"ל וגבות עיניו דרים כפ' היה מביא דף נח ע"א לכלל ופרט וכלל וכו'.

מסורת הש"ס

[ה] [נעיל מא. לקמן מז.],
[ו] [נעיל נה: לקמן נט.],
[ז] ב"ק פ., [ד] קדושין לה.,
[ח] נעיל מא. יומא ס.,
[ט] [ויקרא יט], [ז] [שם],
[י] [ל"ל לא נמי], [יא] [עי' תוס' שבועות ג. ד"ה ועל הזקן],

תורה אור השלם

1. לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך: ויקרא יט כז
2. והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו ואת כל שערו יגלח וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר: ויקרא יד ט

נוסחת הריב"ן

[א] מספק עכ: [ב] משום לאו דהשחתה דלא כו' פאת זקנך שכן מגלח כו' שערו ואחידך: [ג] מייב גבי בני דידך דאיתנהו מגלחין את הראש כל תולמייהו: [ד] תוס': [ה] מאי טעמא שרי:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ד' תגלחות אמאי והא קעביד: (ב) שם דלדידך מאן מגלח: (ג) שם תרוייהו סבירא להו הקפת: (ד) (ד"ה ומע"ד ד"ה ניקח) וכו' ידע הש"ל ד"ה ומא"כ מ"ה וקעביד הקפה ועבר על לאו דהקפה: (ה) ד"ה אמאי וכו' פאת זקנך שכן:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה דקתני כו' שלא נודע לו מעולם. עי' יבמות כב ע"ב ובמילואי כבור שור שם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוד"ה והא קא עביד הקפה מקון השחתה הקפה בראש כל"ל ת"מ: **ב)** ד"ה לפי שנאמר וכו' בכל קיש לן דדמי אלא קמ"ל דהקפת כל הראש שמה הקפה כל"ל ת"מ ויעו"ש:

הגהות התוספות

1. ל"ל מיכסה. 2. ל"ל מזקן השחתה, הקפה בראש. והוא סה"ד. ואמ"כ מה"ד באשה שאינה אסורה כו' כל"ל. 3. תיבת כל נמחק. 4. תיבת למדרש נמחק. 5. תיבת נמי נמחק. 6. ל"ל ה"ה. 7. ל"ל פאת ראשכם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

יכול אף מצורע. לא יקיף ת"ל ראשו[ה]: [ב]**יכול אף נזיר מצורע.** כשנטהר מצרעתו במוך ימי נזירותו לא יעביר תער על ראשו: **מאי לאו מגאי היא.** דלמא"ל דהאי ראשו דכתיב במצורע לא אתיא [ג]אלא למידחי לא תעשה דנזיר דלא יעבור תער על ראשו קסבר משום לאו דהקפה לא ליך (ג) דאילו מצורע קעביר הקפת כל הראש דשריא דהקפת כל הראש לאו אמה הקפה וכי קאתי קרא למידחי [ג]את לא תעשה ועשה דנזיר עשה קדוש יהיה גדל פרע[ו]: **ואידך.** דמלריך [ד] משום לא תקיפו[ו] קסבר דהקפת כל הראש אמה הקפה: **לא דל"ע לאו אמה הקפה.** ומאן דתני [ה]לה (ד) מוראשו גבי נזיר ניחא ומאן דתני לה גבי הקפה לאו משום דהיכא דמגלח והדר מקיף [ו]דהא לא אינטריך קרא למישרי משום דהקפת כל הראש לאו אמה הקפה אלא כי אינטריך קרא דמקיף בריש והדר מגלח: **ומי כתיב קרא הכי.** כלומר דכיון דאילו מגלח כוליה בחד זימנא לא מיחייב משום דהקפת כל הראש לאו אמה הקפה מי קא כתביה רחמנא לקרא דאי עביד דרך איסור דמקיף [ז]והדר מגלח לא מיחייב והא שפיר עדיף דליגלח כוליה דקא מוקים עשה דמצורע ולא קא עבר על לאו דלא תקיפו דהכי עדיף טפי כדריש לקיש דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה כגון גדילים תעשה לך[ח] ולא תעשה לא תלבש שעטנז (ה) [ט]לקיים את שניהן דלטולית של צמר גילית של צמר ולטולית של פשתן גילית של פשתן ואם אי אתה יכול לקיים את שניהן כגון מילה בלערבת: **אלא דל"ע הקפה כל הראש אמה הקפה.** ולמאן דמייתי לה דאי רחמנא (ו) דמצורע משום לא תקיפו משום דאשמעינן דאתי עשה ודחי ל"ת ומאן דמוקי לה לקרא בנזיר [ט]ולא בהקפה קסבר גבי הקפה לא ליך למיכתב דאתי עשה ודחי ל"ת והילכך כי אינטריך קרא למישרי עשה ול"ת דנזיר: **ומאן דמוקים ליה לקרא בנזיר למידחי את ל"ת ועשה לאו גרידא מגא ליה.** ואי אמרת לאו כל שכן הוא [י]ומה עשה ול"ת דחי לא כל שכן הא לא אירע משום דאיכא למיפרך כדלקמן[יא] מה לנזיר שכן ישנו בשאלה (ו) משום דקיל [כדולי האיר] אתי עשה ודחי [כ] ל"ת שבו תאמר בשאר לאוין הילכך נפקא ליה מגדילים כו': **ומאן דנפקא ליה מראשו.** ללאו גרידא ולא פריך כדפרכינן מה ללאו דהקפה שכן אינו שוה בכל דבני אהרן ולא בנות אהרן אמר רחמנא[כא] ומאי טעמא לא משמע ליה מגדילים: **הטוה לדרכא אחי דרכא רמי כתיב ונתנו על ציצית הכנף** [כב]**פתיל.** (ח) דהא מייתורא משמע דליהוי ממין כנף פתיל תכלת וכתיב צמר ופשתים גדילים תעשה לך[כג] דבקרא אחריניא כתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים וסמיך ליה גדילים תעשה לך דמשמע מצמר ופשתים תעשה לך גדילים מהם ולא ממין אחר הא כילד צמר ופשתים פוטרין כו': **נפקא ליה מזקנו.** דכתיב גבי מצורע[כד] דתניא זקנו מה מ"ל והלא שער זקנו בכלל כל שערו הוא: **יכול אף הכן מצורע כן מ"ל זקנו.** דקאתי עשה דמצורע וגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת זקנו ואת זקנו ואת ראשו ואת שאר כל שערו ואת כל שערו דכהן לא יגלחו עשה קדושים יהיו לאלהיהם[כה]: **ומאן דמפיק ליה לראשו.** [כו]גבי נזיר למידחי ל"ת ועשה ליף מזקנו: **אמר לך ולטעמיך.** [כז]דלמאמרת (ט) לי לנזיר מכהן הוה ליה למילף הא דקיי"ל[כח] בעלמא דלא אתי עשה כו' אמאי מילף מכהן והוא מצורע דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה והוא הדין בכל התורה: [כט]**אלא מכהן לא יליפינן.** דאיכא למיפרך מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל כו' [ל]כו' תאמר בנזיר שהוא שוה בכל לכך הוצרך הכתוב לראשו גבי נזיר למידחי ל"ת ועשה שבו ואפי' הכי בעלמא לא יליפינן מיניה כדלקמן מה לנזיר שכן ישנו בשאלה אבל כהן [לא] שאינו שוה בכל הוא ונזיר שוה בכל אע"ג דאיתיה בשאלה אפי' הכי עדיף טפי למילף כהן מנזיר משום דישנו שוה בכל ולאו למיגמר נזיר מכהן דלאו שאינו שוה בכל הוא ולאידך סברא ליה דנזיר מכהן עדיף טפי משום דכהן אינו בשאלה דומיא דשאר מצות מה שאין כן בנזיר: ולמאן

יכול אף מצורע כן ת"ל ראשו [ו]ותניא אידך ראשו מה ת"ל לפי שנאמר גבי נזיר [1]תער לא יעבור על ראשו יכול אף נזיר מצורע כן ת"ל ראשו מאי לאו תנאי היא למ"ד [ח] מנזיר קסבר הקפת כל הראש לא שמה הקפה וכי אתא קרא למידחי את לא תעשה ועשה ואידך סבר הקפת כל הראש שמה הקפה וכי אתא קרא למידחי לאו גרידא אמר רבא דכ"ע הקפת כל הראש לא שמה הקפה וכי אתא קרא כגון שהקיף ולבסוף גילח דיון דאילו גלחיה בחד זימנא לא מיחייב כי הקיף ולבסוף גילח נמי לא מיחייב ומי כתב קרא הכי [ז]והאמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את ל"ת אלא דכ"ע הקפת כל הראש שמה הקפה ומאן דמוקים לקרא למידחי ל"ת ועשה לאו גרידא מגליה יליף מגדילים דאמר קרא [2]לא תלבש שעטנז ותניא לא תלבש שעטנז הא גדילים תעשה לך מהם ומאן דנפקא ליה מראשו מ"ט לא נפקא ליה מגדילים אמר לך לכדרבא הוא דאתא [ט]דרבא רמי כתיב [3]ונתנו על ציצית הכנף [ט] מין כנף פתיל תכלת וכתיב [2]צמר ופשתים יחדו הא כיצד [א]צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן [3]שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין והאי תנא דמפיק לראשו ללאו גרידא דאתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה מגלן נפקא ליה מזקנו [ז]דתניא זקנו מה ת"ל לפי שנא' [4]ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף כהן מצורע כן ת"ל זקנו ומאן דמפיק ליה לראשו לעשה ולא תעשה ליליף מזקנו וליטעמיך דקיימא לן בעלמא דלא

אמר רבא דכ"ע לא שמיה הקפה וכי איצטריך קרא היכא דהקיף הפאה ולבסוף גילח. אע"ג דאפשר לקיים שניהם כגון שיגלח כל הראש אחי עשה דוגלח ודחי ליה ופרוך מדריש לקיש כו' אלא דכ"ע שמה הקפה לאתן דמוקי לראשו למילף למידחי לא תעשה ועשה דהיינו בנזיר דכתיב ביה תער לא יעבור על ראשו וקדוש יהיה[ו] משום דלאו גרידא נפקא ליה מגדילים: ומאן דמוקי ראשו לא נפקא ליה מגדילים. דלאו להקפת כל הראש שמה הקפה לא איצטריך קרא דסבירא ליה השתא מסברא[1] ידעינן דאטו משום דהוסיף לגלח לא יתחייב כי היכי דאמרי לא יעבור על הפאות כי היכי דמאן דמוקי ליה לגלח ועשה דהיינו בנזיר אית ליה דשמה הקפה מסברא ולאו כמאי דסלקא דעתך מעיקרא דבעי קרא לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה:

ציצית הכנף מין כנף. דמשמע מכל מין שיהא הכנף[2] הן משיריה הן מן כלך וסריקין וכתיב צמר ופשתים וסמיך ליה גדילים[3] הא כילד צמר ופשתים פוטרין בין במינן כגון צמר לצמר ופשתים לפשתים בין צמר לכלך וסריקין שאף הן חייבין לרבא מן התורה וכן משמע בפרק במה מדליקין (שבת דף כז:): שאר מינין במינן פוטרין. כגון כלך לכלך וסריקין לסריקין: שלא במינן אינן פוטרים. אבל כלאים בציצית דליתי עשה ולידחי לא תעשה אכתי לא נפקא לן:

והאי תנא דמפיק ליה ראשו ללאו גרידא דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה. היכא דאינו שוה בכל מגליה נפקא ליה מזקנו כדמפרש והולך ואין לתמוה אמאי פשיטא להש"ס דדחי (ט) י"ל דאי ס"ד דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה בשאינו שוה בכל אם כן למאן דמפיק ראשו ללאו גרידא ולא דריש גדילים הא קיימא[4] לן בכל דוכתי דאתי עשה ודחי ל"ת גרידא אפי' שאינו שוה בכל מגלן אי מהקפה[5] שכן אינו שוה בכל אלא ודחי לגופיה [לא] איצטריך דאפילו לאו ועשה דמי בשאינו שוה בכל כדמפרש ואזיל בזקנו ואם כן אייתר לו ראשו דהקפה אם אינו ענין לשאינו שוה בכל מגיהו ענין לשוה בכל ומשום הכי פשיטא לן וקא בעי מגלן דדחי עשה לא תעשה ועשה בשאינו שוה בכל דסוגיא[6] דפ"ק דיבמות (דף ה.) ס"ל להש"ס כסוגיא דידן דס"ל[7] דקרא דראשו אתא לאמעוטינן היא גופה דהקפת כל הראש שמה הקפה ולא כמסקנא[8] בסוגיא דידן דידעינן דאינו מסברא כדפריש: **נפקא** ליה מזקנו. דכתיב במצורע מה בא לגלמוד[8] והלא כבר נאמר וגילח כל שערו: יכול אף כהן מצורע כן. דאית ביה לא תעשה דהשתא ועשה דקדושים יהיו והא דכתיב וגילח כל שערו נוקי בגמרטו פיאותיו:

מ א מיי' פ"ג מהלכות איסורי הלכה ה סמג עשין כו טור"ע ש"ח סימן ט סעיף ב: **י** ב מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ג:

הגהות התוספות

1. ל"ל דמסברא. 2. ל"ל שיהא הכנף יהא הלילית. 3. ל"ל ומאין ליה גדילים דמשמע דלבכל מילת עשה עשה לילית של צמר או פשתים. 4. ל"ל דקיימא לן. 5. ל"ל אי מהקפה איכא למיפרך. 6. ל"ל וסוגיא. 7. ל"ל למאי דס"ד. 8. ל"ל מה תלמוד לומר.

מוסף רש"י

ראשו מה ת"ל. כראשו דמצורע נמי קאי (יבמות ה.) והלא כתיב שערו, וראשו בכלל שערו הוא (לעיל מא.). ת"ל ראשו. וגלח את ראשו, כתער, כמו שאומרים לך גבי מזיר (שם). **אם אתה יכול לקיים את שניהם.** כגון לבן בפשתן כפנין מקיים עשה לילית ולאו דכלאים (מנחות מ.). **ואם לאו.** כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן, יבוא עשה לילית ויתחה את לא תעשה (שם). **כתיב הכנף.** דהאי כנף קרא יתירא הוא דהא כתיב על כנפי בגדיהם, והוא ליה למכתב ומתנו על כלילית פתיל תכלת (שבת כז:). **מין כנף.** מין הטלית יהא הלילית, דהכי משמע לילית של כנף תהא, ואם של מצי הוא לילית של מצי פוטר בה (שם, וכעי"ז יבמות ד:). **וכתיב צמר ופשתים יחדיו.** גדילים תעשה לך, דמשמע עשה לילית מלמר ופשתים (שם ושם). **דקנו.** האמור לגבי מצורע, מה ת"ל. והלא כל שערו משמע חקנו בכלל שערו (לעיל מ:). **ופאת זקנם.** בכהנים כתיב (יבמות ה.). **יכול אף כהן מצורע כן.** אמילו כהן מצורע המתגלח לא יגלח פאת זקנו (לעיל מ:).

פי' הרא"ש

יכול אף מצורע כן. לא יגלח כל ראשו והא דכתיב וגילח את כל שערו נוקי ליה בשאר שער הגוף: **ת"ל ראשו** לומר דגילוח מצורע דחי לאו דהקפה: **וקשיא אידך ראשו** מה ת"ל **וכו'** מאן דמוקי לה בנזיר סבר הקפת כל הראש לא שמה הקפה. הלכך למצורע גרידא לא איצטריך דאין כאן הקפה ומוקי לה בנזיר מצורע דאיכא לאו דלא יעבור ועשה דגדל פרע ואתי עשה דגילוח מצורע ודחי להו: **ואידך סבר הקפת כל הראש שמה הקפה.** וכיון דאיצטריך קרא למדחי לאו גרידא לא מוקמי' ליה למדחי לאו ועשה: **וכי אתא קרא כגון שהקיף ולבסוף גילח.** כגון שהקיף תחלה וגילח צדעיו ואח"כ גילח שער **ראשו: דבין דאילו גלחיה בחד זמנא לא מחייב** ואפ' אינו מצורע כי נמי הקיף ולבסוף גילח לא מיחייב דאתי קרא דמצורע למדחייה:

נזיר מגלח ראשו: זקנו מה ת"ל דבכלל כל שערו הוא: **לפי שנאמר בכהנים ופאת זקנם לא יגלחו.** ת"ל זקנו ובכהנים איכא גם עשה דקדושים תהיו. וה"ה נמי דדחי לאו ועשה דנזיר (דמשמע) [וקשה] היכי בעי למילף נזיר מכהן הא איכא לאקשויי מה ללאו ועשה דהשתחה שאינה שוה בכל שאינו נוהג בנשים תאמר בגילוח נזיר ששוה בכל והכי פריך בסמוך. וי"ל דלפי המסקנא ניחא. והשתא קסבר כיון דבכהן איכא חד קולא שאינו שוה בכל ובנזיר חד קולא שכן ישנו בשאלה א"כ שקולים הם ולמדים זה מזה. ובעלמא לא יליפינן מיניהו משום דקולי:

ג [ב]לעיל מא. יבמות ה. ע"ש, **ד** [ג]לעיל מא. שבת קלג. יבמות כ: מנחות מ., **ה** [ד]לעיל מא. שבת מ: מנחות לט: יבמות ד:, **ו** יבמות ה. [ה]לעיל מ:), **ז** [ו]ויקרא יד), **ח** [ז]במדבר ו), **ט** [ח]ויקרא יט), **י** [ט]דברים כב), **יא** [ע"ב], **יב** [יא]ויקרא כ), **יג** [יב]דברים כב), **יד** [יג]ויקרא יד), **טו** [יד]שם כא), **טז** [יבמות ה.], **יז** [טו]שיך לע"ב), **יח** [יז] ג' מ"מ לאמי מ"ד,

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיי קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה
2. לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: דברים כב יא
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח
4. לֹא יִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפֵאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבְבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת: ויקרא כא ה

נוסחת הריב"ן

[א] יכול אף מזיר מצורע לא יקיף ת"ל ראשו. יכול אף נזיר כו' כשיטהר: כן לא אתיא ליה אלא כו' דמזיר דתער לא יעבור על ראשו: ג] למדחי לא תעשה לא יעבור תער ועשה קדוש כו': ד] דמלריך ליה משום: ה] לאלאו: ו] מקיף דלא: ז] ואמ"כ מגלח דלא לתייב והא כו' דליגלח כוליה בחד זימנא דאשמעינן דקא מקיים עשה כו' דהכי עדיף כדר"ל: ח] ליקיים: ט] במזיר משום דאיכא למיפרך כדפרכינן לקמן מה ללאו דהקפה שכן לאו שאינו שוה בכל והילכך כו': י] ומה ל"ש ועשה דחי לאו גרידא לא כ"ש: כ] את ל"ש ועשה שבו כו' בשאר לאוין שאינן בשאלה הש"ד: ל] הכנף דהי דמייתא כו' כנף ולא פתיל כו' כמר ופשתים יחדו וסמיך ליה כו' גדילים ולא ממין כו': מ] דגבי מזיר: נ] דקאמרת דמזיר כו': ס] שאינו שוה בכל לכך הולכך הכמוה לראשו דמזיר למדחי ל"ש ועשה שבו כו' מאמר בלאו אשמעינן בשאלה כהן מזיר גמרינן כו' ומזיר שוה בכל ולא"ג דאיתיה בשאלה כו' ולא לגמגמר מזיר כו' עדיף ליה למילף משום דכהן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' למ"ד דנזיר קסבר: (ב) שם על ציצית הכנף הכנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים כל"ל וחיבות פתיל תכלת נמתק: (ג) רש"י ד"ה מאי לאו וכו' דהקפה לא ליך קרא דאלאו וכו' ועשה דנזיר ל"ת תער לא יעבור על ראשו עשה קדוש יהיה: (ד) ד"ה לא כ"ע וכו' דתני לה דהאי ראשו גבי וכו' והדר מקיף דלהא לא אינטריך קרא: (ה) ד"ה ומי כתיב כו' לא תלבש שעטנז אם אתה יכול לקיים את שניהם כו' לא פשתן מוטב ואם לא יבוא עשה ומאן) ומ"ש הכוס"ל לשם: (ו) ד"ה אלא דכ"ע וכו' דאמר במצורע וכו' ולמי ל"ת ניחא ומאן: (ז) ד"ה ומאן דמוקים וכו' ומשום דקיל: (ח) ד"ה הכוה וכו' הכנף פתיל דהאי קרא מיתמה ומשמע דליטוי: (ט) ד"ה אמר לך ולטעמיך דאמרת לן בנזיר מכהן הוה לן למילף וכו' מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל נזיר נמי מכהן לא יליף דאיכא למיפרך מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל תאמר בנזיר שהוא